

מטעמי תורת זילים

פרשת תולדות – מעלת היסורים

יצחק אבינו ביקש מהקב"ה שיהיו יסורים בעולם ואמר "רבו כל העולמים אדם מת בלא יסורים מדת הדין מתוחה כנגדו, ומתוך שאתה מביא עליו יסורים אין מדת הדין מתוחה כנגדו". וענה לו הקב"ה שהוא ביקש דבר טוב, ובו יתחילו היסורים על ידי שְׂיָכָהוּ עֵינָיו כפי שנאמר "וַיְהִי כִּי זָקַן וַיִּצְחָק וַיִּתְקַהֵן עֵינָיו מִרְאֵת" (בראשית כו, א) (בראשית רבה' סה, ט).

יש להתבונן, כיצד מועילים כל היסורים שהאדם עובר במשך חייו על מנת למתק מעליו את הדין לאחר פטירתו מהעולם הזה?

על ידי החטא נמשך על האדם טומאה ונוצר מקטרג שנפרע ממנו

כאשר אדם חוטא אזי הוא מושך על עצמו כוח 'טומאה' (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במ"ר פרשת וזאת הברכה) **מזוהמת הסטרא אחרא אשר נדבק בגוף האדם ממש** (ייסוד יוסף' רבו של מחבר 'קב הישר' פרק כו ד"ה ונלמוד מכאן שכל אדם, 'קב הישר' פרק לא ד"ה ואם תאמר מה היסורים) **והופך לקטגור המקטרג** (ידעת חכמה' לר' לייב פוחוביצ'ר שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים) **לעולם** (ישל"ה הקדוש' מסכת ראש השנה ד"ה בענין הדין שלמעלה בשם 'ראשית חכמה' בשער התשובה) **על אותו אדם שמשך על עצמו את כוח הטומאה. וכפי שאמרו רבותינו "העובר עברה אחת קונה לו קטגור אחד"** (ראה אבות ד, יא) (ידעת חכמה' לר' לייב פוחוביצ'ר שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים). **והאדם נמסר בידי אותו הקטגור** (ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים, 'אור החיים הקדוש' ויקרא טז, ז) (להרחבה על המקטרג שנוצר בעקבות החטאים ראה מאמרנו לפרשת ויקרא – 'פגמי חטאיו של האדם').

כוח הרע הזה נולד מהעבירה עצמה, והוא בעצמו העוון שעשה (אור החיים הקדוש' ויקרא טז, ז ד"ה ונראה לומר) **אשר מהווה את עונשו של האדם** (יתולדות יעקב יוסף' פרשת חיי שרה אות ג' ד"ה פן ג' ונבאר). **וזה מה שנאמר "חטאים תִּרְדָּף רָעָה"** (משלי יג, כא) (ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים) **וכן "תִּיִסְרְךָ רָעֲתָךְ"** (ירמיה ב, יט) **וגם "וּתְמַוְּגֶנּוּ בְּיַד עֹוֹנֵיךְ"** (ישעיה סד, ו) (ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים, 'אור החיים הקדוש' ויקרא טז, ז ד"ה ונראה לומר) **כי אותו מקטרג שנוצר הוא זה שנפרע מהאדם על עוונותיו** (יתולדות יעקב יוסף' פרשת מצורע אות ה ד"ה ונראה לי דהאדם), **ולוקח את נקמתו ממנו** (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במ"ר פרשת וזאת הברכה) **בשעה שמייסרו בעולם הזה ובגהינם** (ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וענין היסורים הבאים). **ורק אחרי שהמקטרג ישלים את שליחותו – ימות המקטרג ויתבטל מן העולם** (יתולדות יעקב יוסף' פרשת מצורע אות ה ד"ה ונראה לי דהאדם).

על ידי יסורים ניתן להסיר מעל האדם את הטומאה ולבטל את המקטרג

נפש האדם יכולה להטהר מהזוהמא שקיבלה בעולם הזה, על ידי היסורים והמכאובים (זוהר פרשת וישב דף קפא ע"א ד"ה רבי אלעזר אמר) **והצער שבאים על גוף האדם, כי היא סובלת את יסוריו מרגע שיצא לאויר העולם, ועד שהוא ימות ותהיה רשות לנפש לצאת מתוך גופו** (וגולל אורי' לר' מאיר ביקיאל אות ג' דף יג ע ד"ה הפרש בין עבור לגלגול). **יסורים אלו מתישים את כוח זוהמת הסטרא אחרא שנוספה עליו מכוח החטא** (ספר 'זכירה' דף מט ע"א ד"ה 'ובגמרא סוטה') **וממריקים אותה** (נדרך ה" להרמח"ל חלק ב פרק ג אות ט דה והנה כל זה), **כי יש ב'אש היסורים' כוח לזכך וללבן** (ייסוד יוסף' פרק כו ד"ה וביותר כשמקבל האדם את היסורים). **ואי אפשר לאדם להתלבן ולהתרוקן מהזוהמא שנדבקה בו אלא על ידי היסורים 'המחממים' את גופו** (ייסוד יוסף' פרק כו ד"ה ונלמוד מכאן שכל אדם, 'קב הישר' פרק לא ד"ה ואם תאמר מה היסורים).

היסורים מחלישים את כוח הטומאה ומזככים את הנפש מטומאת 'זוהמת הנחש' והנפש נשאת טהורה ונקיה (מגיד מישרים' לר' יוסף קארו פרשת וישב אור ליום שבת טז לטבת ד"ה והנה סבת עכבת). **כי העוון רשום על הבשר, ועל ידי היסורים מתעכל הבשר שנתגדל על ידי 'החיצונים'** (ידעת חכמה' שער התשובה פרק שלשה עשר ד"ה אמרו בגמ' יומא) **ומתמרק כוח הטמא שמשך האדם מהיצר הרע על נפשו כאשר חטא. במירוץ היסורים מחזיר האדם ליצר הרע את מה ש'לווה' ממנו בשעה שעשה עוון** (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במ"ר פרשת וזאת הברכה). **ואם באים יסורים קשים על האדם הרי זה מחמת שנפשו מזוהמת הרבה בצואת עוונותיו, ועל ידי כן מתנקה הנפש מזוהמת הריח הרע של העוונות. וטוב לו לאדם בנקיין הזה אף שיש לו על ידי כן ביטול תורה ותפילה** (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במ"ר פרשת וזאת הברכה) (להרחבה על חקיקת העוון בגוף האדם ראה מאמרנו לפרשת ויקרא – 'פגמי חטאיו של האדם').

המקטרג שנוצר מחמת העוון מגיע לקחת את נקמתו מהאדם שחטא בשעה שאותו האדם יוצא מהעולם ונכנס לגיהנום, כפי שנאמר "כִּי פֶעַל אֲדָם יִשְׁלֶם לוֹ וְכִאֲרַח אֵיֶשׁ יִמְצָאֵנִי" (איוב לד, יא), **אך אם האדם מקבל עליו לסבול יסורים כבר בעולם הזה אזי בהשלימו את מירוץ היסורים מתבטל המקטרג ההוא** (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במ"ר פרשת וזאת הברכה, 'ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה 'והטעם לקטרוגו' בשם הראשית חכמה) **מכל וכל** (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאל על פרקי אבות ב על המשנה 'הלל אומר אל תפרוש מן הצבור' ד"ה ונלע"ד שכונת התנא הוא) **וכן מתבטלים גם מקטרגים אחרים שנבראו בעוונות אותו האדם** (פלא יועץ' ערך יסורין ד"ה והן אמת שהוא מתרצה) **ומתמרק העוון בעולם הזה** (נור הקדוש' בראשית רבה ט, יג ד"ה שוקד). **כך שהיסורים הם טובה גדולה מאוד לאדם** (שתי ידות' על התורה לר' אברהם חוקנין פרשת בראשית דף ו ע"ב ד"ה ולכן כשראתה) **ועליהם נאמר "הֲנָה טוֹב מְאֹד"** (בראשית א, לא), **שהם מביאים אותו לחיי העולם הבא** (בראשית רבה' ט, ח) **על ידי מירוץ העוון וטומאתו, והאדם יכול ליהנות שם מאור קדושת החסד העליון** (נור הקדוש' על בראשית רבה יב, טו ד"ה ה' אלקים).

קודם שיבואו על האדם יסורים קשים בעל כורחו על מנת לנקותו ולטהרו, יכול האדם להקדים ולקבל על עצמו יסורים שאינם מתישים את כוחו ואין בהם ביטול עבודת הבורא כגון לסבול קצת סיגוף ומיעוט בהנאות העולם הזה כפי כוחו, ויכול ללקות בעצמו וללבוש שֶׁק ולסבול עקיצת היתושים ולהיות מהנעלבים ואינם עולבים וכן הלאה. **והתועלת של המעט שמקבל על עצמו מנקה יותר**

מיסורים קשים הבאים בעל כורחו (ייעלו חסידים) על ספר חסידים למחבר 'הפלא יועץ' בחלק 'מאמר הכבוד שבסוף הספר ד"ה דכותיה גבי אבינו שמשמים). וזה עניין התעניות שתיקנו המקובלים לחטאים, לפי שהם שקלו מה נצרך לכל חטא כדי שהאדם לא יצטרך יסורים אחרים שימרקו את זה (פרי צדיק לר' צדוק הכהן מלובלין מאמר 'לערב יום הכפורים' ד"ה אבל באמת דגם בערב).

התשובה שעושה האדם מועילה להחליש את כוח המקטרגים אך אינה מבטלת את הגזירה כולה אלא תולה לו עד שיקבל יסורים מעט מעט ועל ידם יתמוגג ויתמרק המשחית שעשה (מעבר יבקי חלק שפתי רננות פרק כז ד"ה עוד אמרו כי הנפש). לכן אף שדוד המלך עשה תשובה על כך שלקח את בת שבע מאוריה החיתי וה' אף קיבל את תשובתו כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוָה חַטָּאתִי לְה' וַיֹּאמֶר נָתַן אֶל דָּוִד גַּם ה' הִעֲבִיר חַטָּאתָךְ לֹא תָמוּת" (שמואל ב' יב, יג), **דוד המלך עדיין היה צריך לעשות על כך סיוגים ותעניות, כי ה' רק "העביר" את המקטרג מלפניו שלא יקטרג עליו אבל הוא עדיין היה קיים עד לאחר שדוד המלך עבר יסורים ואז התבטל המקטרג** (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במי"ר פרשת וזאת הברכה, 'שליה הקדוש' מסכת ראש השנה ד"ה 'בענין הדין שלמעלה' בשם ספר 'ראשית חכמה').

היסורים הם רפואה לאדם לכפר לו על עוונותיו בגלגול הזה ובגלגולים קודמים

היסורים ממרקים את העוונות כפי שאמר ה' "וּפְקָדֹתַי בְּשֵׁבֶט פִּשְׁעֵם וּבַנְּגָעִים עֲוֹנֵם" (תהלים פט, לג) ('שליה הקדוש' מסכת ראש השנה ד"ה בענין הדין שלמעלה בשם 'ראשית חכמה' בשער התשובה). וזוהי הסגולה ששם בהם ה' להסיר על ידם את העכירות שבאדם. וכפי שיעור העכירות שקיבל האדם במעשיו כך יהיו היסורים שיצטרך כדי לצרפו. ואם לא יספיקו לו היסורים הגופניים אזי יצטרכו לו יסורים נפשיים – עד שיישאר האדם זך ובהיר (נדרך ה"י להרמח"ל חלק ב פרק ב אות ה ד"ה והנה כשתעמיק). וכיון שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא לכן כולם צריכים יסורים בכדי למרק (עץ הדעת טוב' למחרתיו פרשת עקב ד"ה ברוך תהיה וכו'), כמו יצחק אבינו שהיה צדיק גמור (ניור הקודש' על בראשית רבה סה, ד"ה אדם ובנו נכסיו) ובאו לו יסורים בעבור שֶׁהִצְדִּיק רשע בשוגג (ביאור 'עץ יוסף' על מדרש רבה סה, ט ד"ה יצחק תבע יסורין, 'ניור הקודש' על בראשית רבה סה, ד"ה אדם ובנו נכסיו). וכן יש צדיקים שסובלים כל מיני חולאים המתהווים בעולם בדרך הטבע, בשביל לגלול נשמתם שבה מאיזה חוטא (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר המדות' להרמ"ע מפאנו מדה ט) כמו איוב שהיה צדיק גמור (יקרית ארבע' לר' רחמים חורי בחלק השמטות דף פד ע"א ד"ה 'אי נמי במי"ש המקובלים' בשם המקובלים) ובאו לו יסורים לכפר כי היה לגלול תרח שעבד עבודה זרה (זרע ברך' מהדורה תניינא פרשת חיי שרה ד"ה ובמד"ר יובא אברהם לספוד, 'יקרית ארבע' לר' רחמים חורי בחלק השמטות דף פד ע"א ד"ה 'אי נמי במי"ש המקובלים' בשם המקובלים).

יש צדיקים שסובלים בשביל תיקון חטא אדם הראשון (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר המדות' להרמ"ע מפאנו מדה ט), כמו המשיח שנמצא בגן עדן תחתיו ומזומן לישועתן של ישראל (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף מג ע"ב ד"ה 'אמרין ליה למשיח' מהרמ"ק), ומקבל על עצמו באהבה (יארך החיים' על התהלים כא, ד) יסורים הראויים לבוא על עם ישראל, כפי שנאמר עליו "אֵכֶן חֲלִינִי הוּא נִשָּׂא וּמְכַאֲבִינִי סָבֵלָם וְאֶנְחֵנו חֲשִׁבְנָהוּ נְגִיעַ מִכָּה אֱלֹקִים וּמְעַנָּה : וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵנוּ מִדְּפֹא מְעֹנֵתֵינוּ מוֹסֵר שְׁלוֹמֵנוּ עָלֵינוּ וּבְחִבְרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ" (ישעיה נג, ד – ה) (זוהר פרשת ויקהל דף ריב ע"א ד"ה בגנתא דעדן) **כי היות שהוא עצמו לגלול נשמתו של אדם הראשון, הרי שבקבלת היסורים הוא מכפר את עוון אדם הראשון שהביא מיתה לעולם** (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר המדות' להרמ"ע מפאנו מדה ט). והאלקות המלוכשת בו היא זו שנותנת לו כוח לסבול את יסוריו (ספר הליקוטים' להרמ"ד וואלי חלק 'האמונות ודתי' בנושא 'טעות הנוצרים וכו') שנחשבים לפני הקב"ה כאילו סבלו אותם כל אחד ואחד מישראל (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף מג ע"ב ד"ה 'אמרין ליה למשיח' מהרמ"ק) ועל ידי כן יש לישראל קיום. ולולא יסוריו היו ישראל חלילה נאבדים בגלותם (נקמת ה' צבאות' להרמח"ל בסוף פרק 'יסורי משיח' ד"ה ועתה אומר לך) (להרחבה על הימצאות משיח בגן עדן ראה מאמרנו לפרשת כי תצא – יסוד מצות שילוח הקין).

היסורים שבאים על האדם מכפרים על עוונותיו (זוהר פרשת אחרי מות דף נז ע"ב ד"ה תאנא אמר רבי יוסף) וממרקים אותם כמו מלח שמכשיר את הברש (נמי ברכות דף ה ע"א). והם מועילים לנפש האדם כמו שמועילים רפואות אל גוף החולה, לפי שאותם יסורים מכוונים ממש אל העוונות שעשה כדי שיהיה להם רפואה (ספר הליקוטים' להרמ"ד וואלי חלק יסורים בנושא 'היסורים הם בפרטיות וכו') והם רטייה וסם חיים לכפר את עוונותיו, כפי שאמרו רבותינו "ואין יסורין בלא עון" (ראה גמי' שבת דף נה ע"א). לכן על פניו לא שייך כלל לאדם לבקש ולהתחנן לפני ה' יתברך שיסיר מעליו את צערו ויסוריו, כמו שחולה לא יתחנן לפני רופא בשר ודם שלא ישקהו סממני רפואה או שלא יחתוך אבר כאשר ארס החולי התפשט ביותר, שהרי החולה בעצמו שכר את הרופא כדי שירפא אותו. ומה שבכל אופן מבקשים על צרת הכלל זה מפני חילול השם שיש בדבר, ועל צרת היחיד מבקשים מפני גודל הצער שיש למעלה בזמן שהאדם שרוי בצער למטה (נפש החיים' לר' חיים מוולוז'ין שער ב פרק יא ד"ה 'כי באמת יפלא' והלאה).

כל אדם שעוברים עליו חיצי דינים ממלך העולם וקיבל יסורים צריך לחשוב שבוודאי הם על מנת לטהרו מפשעו (ייסוד יוסף' פרק כז ד"ה ונלמוד מכאן שכל אדם, 'קב הישר' פרק לא ד"ה ונלמוד מכאן לכל אדם) **והם לכפרת עוונותיו** (מעבר יבקי חלק שפתי צדק פרק כ ד"ה ואם יוכל להרגיל, 'ילקוט מנחם' לר' מנחם מנדל מרימנוב חלק ליקוטים ערך 'יסורים' ד"ה שמעת). ועל אף שהיסורים נראים לאדם כאויבים הרי שהם למעשה אוהבים שאוהבים אותו אהבה שלמה ואמיתית שהיא אהבת הנפש ולא אהבת הגוף, ואין הם נקמה או איבה חלילה אלא רפואות שעוקרות את סיבת החולי (ספר הליקוטים' להרמ"ד וואלי חלק יסורים בנושא 'בענין קבלת היסורים') עד שנאמר על 'החסידים' הגדולים הללו "מה יקר חסדך אֱלֹקִים" (תהלים לו, ח) ('חומת אגן' להחיד"א על התהלים לו, ח ד"ה 'מה יקר חסדך' בשם 'יארך החיים'). רק יזהר כל אדם שלא להמשיך בחטאיו כי על ידם יימשך עליו עוד טומאה, ואז הוא יצטרך עוד יסורים כדי להסיר את חלאת הזוהמא שדבקה בו (ייסוד יוסף' פרק כז ד"ה ונלמוד מכאן שכל אדם, 'קב הישר' פרק לא ד"ה ונלמוד מכאן לכל אדם).

ובלי ספק אם לא באים על האדם יסורים שיידע כי הקב"ה שונאו ושומרו לפקוד עליו הכל יחד בגהינום, ששם המקטרג שיצר בעונו בא לקחת את נקמתו ממנו (ראשית חכמה' שער התשובה פרק ג ד"ה ועוד במי"ר פרשת וזאת הברכה. ראה גמי' ערכין דף טז סוף ע"ב בשם תנא דבי רבי ישמעאל). כי תיקונו של האדם שהתגלגל שוב לעולם הזה מחמת העבירות היא על ידי היסורים שסובל בעולם הזה. ואם לא, אז על ידי מה שיסובל בגיהנום (ישער הגלגולים' להר"י ז"ל הקדמה ג ד"ה אמנם בבחי' היבום אינו כן). והרבה רשעים שנמצאים היום בגהינום צועקים "הלואי היינו עניים ודלים בעולם הזה! הלואי היינו סובלים יסורים בעולם הזה לכפרת עוונותינו! שרוב הטובה ושרירות הממון שהיה לנו הוא ענין רע, שהרי עכשיו אנחנו

במצודה רעה בגיהנום! (יקב הישר' פרק לו ד"ה ונלמוד מכאן שאין לאדם). ואף שכל היסורים ממרקים, אשרי אדם שהיסורים שבאים עליו הם בגופו שאז בוודאי הם ממרקים לו יותר (יחוט של חסד' למחבר שבט מוסר פרשת מקץ ד"ה דהכונה אין לך אדם).

צריך לקבל את היסורים בסבר פנים יפות ועל ידי כך מתכפרים העוונות

כאשר אדם מקבל באהבה ובחיבה את היסורים שבאים אליו מאת ה' יתברך, אזי הם מזככים ומקדשים את הגוף מאוד מאוד (יסוד יוסף' פרק מג ד"ה עוד דע כי היסורים) והם מכפרים את עוונותיו (ימאה שערים' המיוחס לרקנאטי על טעמי המצוות מצוה שלושים ותשע ד"ה וטעם מצוה) ומנקים את הנשמה מזוהמתה (ידבר בעתו' לרב מרדכי ששון בחלק על 'עקידת יצחק' ד"ה ולך דך אומר לך). וצריך האדם להיות שמח ביסורים אלו שבאים עליו (ימאה שערים' המיוחס לרקנאטי מצוה שלושים ותשע ד"ה מצוה לצדק עליו, 'אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"א ממחרתיו). ראה יתגב אליו רבא פרק יח אות מה ד"ה דבר אחרי קומי רנן) כי הם מוחלים לו עוונות ובלעדיהם לא היה נמחל לו כלום (ידעת חכמה' שער התשובה פרק ארבעה עשרה ד"ה וצריך האדם). ואם הוא לא יכול לשמוח בשעה שיש לו יסורים אז מכל מקום לאחר שהם עברו ישמח בהן, אך יזהר שלא להתפאר בהם (ימאה שערים' המיוחס לרקנאטי על טעמי המצוות מצוה שלושים ותשע ד"ה מצוה לצדק עליו).

אשרי אדם שמקבל את תוכחות המוסר של ה' ברצון הלב (זוהר פרשת תרומה דף קסו ע"א ד"ה תו ותרך חיים) בהכנעה באהבה ושפלות (שלי"ה הקדושי' תורה שבכתב פרשת חיי שרה בחלק יד' חיים ותוכחות מוסר' ד"ה עוד נוכל למצא) שאז נשברים 'הקליפות' אשר מכוח קטרוגם היסורים נמשכים (שלי"ה הקדושי' תורה שבכתב פרשת תולדות ד"ה נחור לענין יעקב) ותש כוח התפשטות זוהמת הסטרא אחרא. לכן צריך שהאדם יקבל הכל באהבה וחיבה, הן יסורים של גופו והן יסורים של ממונו (יקב הישר' פרק לב ד"ה ואם תאמר). וכשהאדם עושה כך ומצדיק עליו הדין ומקבל את היסורים באהבה בפה מלא (ויימחר אברהם' לר' אברהם פלאגי מערכת יוד אות רכת), הוא בורא מלאך טוב שמליץ עליו ומעיד שחביבים עליו היסורים ושהוא קיבלם באהבה לכפר על עוונותיו. וזה מה שנאמר "נְאֻמֵי אֱלֹהִים" (משלי כז, ו) כלומר שהמלאכים שברא האדם על ידי שמחבב את היסורים ומצדיק הדין, הם "נְאֻמֵי אֱלֹהִים" להעיד עליו למעלה שהוא "אֱלֹהִים" את הפצעים שהם היסורים (שער המלך' לר' מרדכי מוויילקאטש שער שלישי פרק ב ד"ה להחזיר אל ה' וזה הוא).

כך היה אברהם אבינו שכאשר לקה הוא היה שֹׁחֵק, ונרמז בפסוק "וַיִּפֹּל אֲבְרָהָם עַל פְּנָיו וַיִּצְחַק" (בראשית יז, יז) וכאילו שהיה אומר לבורא העולם שביקש להכותו "הרשות בידך להכות אותי". וגם כאשר הלקהו ה' לא היה אברהם אומר לו "די", עד אשר ה' בעצמו אמר "די" להלקותו. וזה נרמז בפסוק "וַיִּרְאֵהוּ ה' אֶל אֲבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֶל שְׂדֵי" (בראשית יז, א) – שדי הכאתיו (ימדרש תהלים' הנקרא ימדרש שוחר טוב' מזמור כו ד"ה לודו שפטנס). גם יוסף הצדיק קיבל את כל היסורים שלו באהבה רבה כי ידע שהכל גזרה מן השמים, ולא צעק מרה ולא השמיע בחוץ קולו שהוא נקי וצדיק מהעלילה המוטלת עליו וסבל גזירת ה' באהבה (הרמ"ד וואלי ספר בראשית לט על הפסוק 'וייהי שם בבית האסורים'). וכן היה אצל דוד המלך לאחר שנודע לו על מות הילד "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל עֲבָדָיו הַמֵּת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ מֵת" (שמואל ב' יב, יט), הוא קיבל את היסורים הללו בשמחה כפי שנאמר בסמוך "וַיִּקֶם דָּוִד מִהָאָרֶץ וַיִּרְחֹץ וַיִּסָּף וַיִּחַלֵּף שְׂמֹלֹתָיו וַיָּבֵא בֵּית ה' וַיִּשְׁתַּחוּ וַיָּבֵא אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיִּשְׁימוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ" (שמואל ב' יב, כ) (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א פרק לב דף פ ע"א ד"ה וכך היתה).

והיה מעשה עם הלל הזקן שהלך בדרך והיה שומע קול צווחה בעיר ומיד אמר "מובטח אני שאין זה בתוך ביתי". ואמרו רבותינו שעליו נאמר "מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִרְאֵהוּ נְכוֹן לְבֹו בְּטַח בְּהִי" (תהלים קיב, ז) (גמ' ברכות דף ס ע"א). והסיבה שהלל לא חשש שהצווחה היא מביתו, אף ש"אין צדיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטֵא" (קהלת ז, כ) וגם אין חטא בלי מירוק ויסורים – משום שהלל היה שמח ביסורים וקיבל אותם בסבר פנים יפות וְהִרְגִיל כֵּךְ גַּם אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ. לכן כאשר שמע קול צווחה שהיו צועקים על צרה שהיתה בעיר אמר שמובטח הוא שאין הצווחה בביתו כי הוא הרגילם לקבל את הצרה בשמחה וטוב לבב. ולא שהיתה כוונתו לשלול את הצרה עצמה כי אפשר שהיא כן היתה בביתו. וזה מה שנאמר עליו "מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִרְאֵהוּ" ללמד שאף אם היה שומע שמועה רעה "לא יִרְאֵהוּ" ממנה, כי היה יודע שהיא לטובתו למרק את עוונותיו. וכך כל אדם שלם אין לו לצעוק ולהתרעם על יסורים רק יישב בדד וידום (ולב אריה' פרשת שמיני אות כא שהביא מיהשלי"ה הקדושי' בשם ספר 'תפלה למשה').

וכן היה מעשה עם אשתו של ר' יוסף קארו מחבר השולחן ערוך שלא היתה יכולה להוליד, כי בְּמִקוֹם שתהיה בתוכה 'נשמת נקבה' כמו שאר הנשים, היתה בתוכה 'נשמת זכר' כמו שהיה בתוך בעלה ושאר האנשים. אך לאחר זמן היא זכתה והתנוצצו בה ניצוצות של 'נשמת נקבה' ועל ידי כן התאפשר לה לקבל הריון מבעלה. וגילה המלאך המגיד לר' יוסף קארו שהסיבה שהיא זכתה לכך היה משום מעשיה הטובים ומשום שקיבלה על עצמה בסבר פנים יפות את היסורים שהיו לה בשעה שהיא בעלה גלה מאצלה לתקופה מסוימת, וכן על מה שהתייסרה בעת הטיפול בו בשעת חוליו. כי מי שסובל את היסורים שבאים עליו בסבר פנים יפות זוכה כמו בעשיית מצוה (מגיד מישרים' לר' יוסף קארו פרשת וישב אור ליום שבת טו בטבת ד"ה והנה סיבת) (להרחבה על מציאות נשמת זכר בתוך אשה ולהיפך ראה מאמרנו לפרשת וירא - עקידת יצחק).

היסורים לא מכפרים שום עוון לאדם שחלילה מואס ובוטט בהם

יזהר האדם לא לבעוט ביסורים שבאו עליו (יקב הישר' פרק לא ד"ה ואם תאמר מה היסורים, 'נור הקדושי' בראשית רבה סו, ה ד"ה ובחכי ייחא) שבוה הוא מואס ובוטט ברפואתו ממש ואין טפשות גדולה מזו (יספר הליקוט' להרמ"ד וואלי חלק יסורים בנושא 'היסורים הם בפרטיות וכו'). ואם הוא מהרהר שאינם לטובתו וחושב עליהם מחשבות רעות, אזי הוא מוסיף על חטאתו פשע, ואותם יסורים לא חשובים לכפרת עוונותיו כי הוא דוחה אותם בקנה רצוץ (ספר ימאה שערים' המיוחס לרקנאטי מצוה לשלושים ותשע ד"ה וטעם מצוה זו) ואדרבא, אז היסורים מְרַעֵים לו ועוונותיו עומדים מכוונים וערוכים לכף הדין לעונשו ולטורדו מן העולם ולהורידו לשווחה עמוקה בגיהנום (יסוד יוסף' פרק מג ד"ה עוד דע כי היסורים). וצריך שהאדם גם לא יתחמם ויתרגז ויחרחר ריב עם הבריות מחמת שנגרם לו איזה איזק בממון לפי שגם זה הוא בכלל 'בוטט ביסורים', אלא יהיה ליבו נשבר ובהכנעה ויאמר "ה' נָתַן וְה' לָקַח יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ" (איוב א, כא) ובזה יעורר על עצמו רחמים מן השמים (יסוד יוסף' פרק כו ד"ה וביותר כשמקבל האדם, יקב הישר' פרק לא ד"ה ואם תאמר מה היסורים).

ובפרט יזהר אדם שהתחיל לשוב בתשובה על חטאיו ורואה שבאים אליו יסורים בגופו או בממונו, שלא יקוץ בהם לומר "האם זה שכן התשובה!?" שהרי טרם שובי על חטאי הייתי שלם בגופי ובממוני, וכאשר נעשיתי שלם בתורה חסרתי כל אלה!" אלא אדרבא, ייתן שמחה בלבו כי דבר זה הוא הוראה שהקב"ה קיבל את תשובתו. לפי שזה דרכו של ה', וכמו שרופא נותן רפואה לחולה בעת אשר יחפוץ החולה לרפא את גופו ולהחלימו, כך גם הוא יתברך שמו לא ממרק את חלואות חולי הנפש עד אשר יתחיל האדם לשוב בתשובה. ואם יודע האדם שיש בעצמו מומי נפש מחמת מעשיו ואף על פי כן רואה שהשפעתו בעולם הזה היא ברווח – ידאג שמא ה' מאבדו מחיי עולם הבא, ויקבל על עצמו עינוי נפש ויסורים (ידעת חכמה! שער התשובה פרק שני דף טו ע"א ד"ה וצריך אתה לדעת). ועוד צריך האדם להתעצב אל ליבו כשאין יסורים באים עליו, כי לפעמים זה סימן שהוא לא מקבלם היות שלא יעמוד בהם (יאור החמה! על זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"א ממחרתיו. עיי"ש בדבריו הנפלאים).

אין ראוי לאדם להתאונן על יסוריו אלא אם רואה שבאים לו יסורים צריך שיתאונן על חטאיו, שהרי היסורים הם סימן שיש בידו עוון (יעלו חסידים על ספר חסידים לר' אליעזר פאפו בחלק 'מאמר הכבוד' שבסוף הספר ד"ה דכותיה גבי אבינו שבשמים). ויכול לזהות את חטאיו היות שבאבר שאדם חטא שם מביאים לו יסורים ובאותו סך ממון שחטא בו הוא לוקה, ועל ידי כן יכול האדם לפשפש במעשיו ולמצוא את אשר חטא על הנפש, ושב ורפא לו. לכן אמרו רבותינו "אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו" (ראה גמי ברכות דף ה ע"א) ולא אמרו "יפשפש בחטאיו" משום שהיסורים הם המשחיתים בעצמם שנאמר "וַיִּתְמַוְּגֵנוּ בְּיַד עֲוֹנֵנוּ" (ישעיה סד, ה) וכוונת רבותינו היא שאדם יפשפש במעשיו של זה שמייסר אותו שהוא 'המשחית', שאם מעשה הייסורים הוא בממון יפשפש שמא חטא בממון, ואם נלקה בגופו באיזה אבר יפשפש שמא חטא באותו אבר (ידעת חכמה! למחרי"ל פוחוביצר שער התשובה פרק שני דף טו ע"א ד"ה וצריך אתה לדעת).

היסורים מעלים את הנשמה בעולם הזה ומצילים אותה מדינה של גהינום

על אף שהיסורים הם מצד העוון הרי שהם מקדשים את האדם (מקור חיים) לר' חיים הכהן תלמיד מהרח"ו הלכות תפילין סימן ל אות ד ד"ה היה בא בדרך) כי הגוף והנשמה הם כשתי צרות זו לזו. ואף על פי שהגוף נברא בצלם אלקים עם כל זה הוא חומרי ואין ה' יתברך חפץ בו כמו בנשמה הדומה אליו, שהרי הוא יתברך נשמה אל כל הנשמות. לכן כאשר הגוף מתעזן אזי הנשמה מצטערת ואילו כאשר הגוף מצטער אזי הנשמה מתעדנת (יאור החמה! על זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"א ממחרתיו). ואם נשמת האדם היא חלילה חלשה ואילו הגוף הוא חזק וטוב הרי זה סימן שהאדם הזה שנוי לפני הקב"ה, משום שהוא לא חפץ בו ולא נותן לו צער בעולם הזה אלא דרכיו מתוקנים והוא שלם בכל, ומקבל את שכרו בעולם הזה כך שלא יהיה לו חלק בעולם הבא (זוהר פרשת וישב דף קפ ע"א ד"ה וכד נשמתא חלשא).

עובדי ה' על פי רוב מדוכים ביסורים (עפ"י בית מועדי לר' מנחם רבא דרוש רביעי לתשובה פרק ארבעה עשר ד"ה אך רבים, עפ"י 'נור הקודש' בראשית רבה א, ח) כי מי שה' חפץ בו הוא מדכא אותו ביסורים (גמי ברכות דף ה ע"א) ומשבר את הגוף שלו, כדי שעל ידי כן תשלט הנשמה על הגוף (זוהר פרשת וישב דף קפ ע"ב ד"ה ואי תימא דקדשא, 'מעולפת ספירים' יום עשרים ושנים אות א) ואז יתקרב האדם אל ה' באהבה כראוי (זוהר פרשת וישב דף קפ ע"ב ד"ה ואי תימא דקדשא) ויעסוק בדרכיו יתברך (יאור החמה! על זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"א ממחרתיו). כי אין ה' חפץ בגוף אלא בנשמה (זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"א ד"ה צדיק יבחן) וכשהגוף הוא בחסרון וגרעון אזי הנשמה שולטת, ואילו כשהנשמה היא בחסרון אזי הגוף הוא השולט (פירוש 'דרך אמת' למחרי"ו על זוהר פרשת תולדות דף קמ ע"ב אות א). לכן דוד המלך היה תמיד מזמר בעת צרותיו על אף שהיה לכאורה צריך לעשות קינות ולא מזמורים, אלא שהוא ידע שהיסורים הרעים הם לתועלתו ומעלים אותו מדרגה לדרגה עד למדרגה העליונה (יספר הליקוטי להרמ"ד וואלי חלק יסורים בנשוא 'ענין מה שדוד המלך וכו').

היסורים מכפרים לאדם ביום ראש השנה על החובות שמקטרג עליהם הס"מ, והם נותנים לאדם קיום (זרע ברך לר' ברכיה ברך מהדורא תניא פרשת נצבים ד"ה והנה שמעתי מפי מורי). ובשעה שאדם בעל יסורים נפטר מן העולם אין מדת הדין מתוחה כנגדו היות שהיסורים כבר מרקו את עוונותיו בחייו (ע"י יוסף על מדרש רבה סה, ט ד"ה אין מדת הדין מתוחה), כפי שיצחק אבינו ביקש (עפ"י מדרש רבה סה, ט ד"ה יצחק תבע יסורין). והיסורים שעבר בחייו נעשים מחסה ומסתור עבורו מדינה של גהינום (מאמר חקור דין להרמ"ע מפאנו חלק שני פרק ג תחילת פרק ב) ומיום הדין הגדול (זכור דודי מאמר ג פרק נה דף קפ ע"א ד"ה תו איתא בוהר), כי פוטרים אותו מכל עונשי הגהינום, אשר עונש אחד שם ודאי כבד וחמור יותר מכל היסורים שהם עונשי העולם הזה (באר מים חיים) פרשת וירא ד"ה ועל כן אמרו ארורים הרשעים). לכן מוטב לאדם לסבול את הצער הקטן בעולם הזה ולא את הצער הגדול של אש הגהינום, ששם צער הנשמה הוא תמידי יום ולילה לא ישבות עד אשר היא נטהרת לגמרי (ידעת חכמה! שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וכתב עוד שם).

נמצא כי כל בחינות היסורים בעולם הזה הם טובות גמורות לאדם (באר מים חיים) פרשת וירא ד"ה ועל כן אמרו ארורים הרשעים), ואף שהם כוח 'הדין' על האדם הרי שהם באים מצד 'החסד' כדי שתתנקה הנשמה. וחסד גדול עושה הקב"ה עם האדם כאשר הוא מייסרו בעולם הזה בייסורים (ידעת חכמה! שער התשובה פרק ארבעה עשר ד"ה וכתב עוד שם) מעט מעט על כל חובותיו. ואף על יום הדין הגדול והנורא שיהיה לעתיד לבוא נאמר על ידי ה' "וַיִּסְרְתֶיךָ לְמַשְׁפָּט וְנִקְהָ לֹא אֶנְקְדֶךָ" (ירמיה ל, יא, ירמיה מו, כח), כלומר שעל ידי "נִקְהָ" שניקה את האדם כבר ביסורים בעולם הזה לכן "לֹא אֶנְקְדֶךָ" בדין האמת לעתיד לבוא. שכשיבוא אז הסי"מ לדין עם כמה פתקים ובהם עוונות ישראל, הקב"ה יביא כנגדו פתקים שבהם טובים היסורים שסבלו ישראל על כל עוון ועוון, ושעל ידיהם כבר נמחו כל העוונות כי הוא לא ויתר להם כלל. אז ייחלש כוחו ויחילו של הס"מ ולא יוכל על ישראל והוא יתבטל מהעולם יחד עם כל הסטרא אחרא (זוהר פרשת בלק דף קעט ע"ב ד"ה ונקח לא אנקד ד"ה ותו לא אנקד) במהרה בימינו, אמן.

העלון גם לעילוי רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד >> ת.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי אהרן בן עזיזה >> ארלט עליה בת פורטון מסעודה	העלון גם לעילוי יוסף מנחם בן אהרן >> מננה מרזל בת מנטה >> לבית משפחת מיסון	העלון גם לעילוי מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, בריטה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל >> ת.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי יעל בת שירה אושרת >> שיר יתברך חיים וירמיה אהבה ככל חולי ותגיד מנחם בריאות אויבת וטובה	העלון גם לעילוי סימחה של ציונה שושנה בת תהר כמנון חיה >> אליהו בן גולקרי >>	העלון גם לעילוי טליה אסתר בת אלינור חיה (בית משפחת מזרחי)	העלון גם לעילוי שירה בת אילנה חיה >> אבא ח'לפון בעלן יעקב לילן ליפונה שלימה הוללת מרת	העלון גם לעילוי יהודית בת ורדה רוזיטה חיה וכל משפחתה	העלון גם לעילוי רות חיה	העלון גם לעילוי אבישולם בן רות חיה	העלון גם לעילוי יעקב בן יוסף חיה
--	---	--	--	--	---	---	---	--	-------------------------	------------------------------------	----------------------------------

ניתן להקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמת בטל 052-7675933. וכן ניתן לשלוח תערוכות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com

העלון גם לעילוי נשמת יהודה בן דני מרסל חומשא ז"ל נפטר בייט במחשוון תשפ"א ת.צ.ב.ה.